Czy Lasy Państwowe decydują o tworzeniu rezerwatów? Fakty i mity

24.7.2026 - | Generalna Dyrekcja Lasów Państwowych

W debacie publicznej pojawiają się twierdzenia, że Lasy Państwowe mogą tworzyć lub blokować powstawanie rezerwatów przyrody. To nieprawda. Wyjaśniamy, kto podejmuje decyzję o ustanowieniu rezerwatu, jaka jest rola Lasów Państwowych i jak wygląda procedura prawna.

Radosław Ślusarczyk: ***Nie może być tak, że Lasy Państwowe stają się sędziami we własnej sprawie, równocześnie nie realizując polityki rządu. Dlatego w wyznaczaniu rezerwatów powinni uczestniczyć naukowcy i strona społeczna*****[1].**

Werdykt: Manipulacja. Lasy Państwowe nie mają kompetencji do ustanawiania ani likwidowania rezerwatów przyrody. Uczestniczą w procedurze ich tworzenia jako jeden z podmiotów opiniujących, natomiast decyzję o ustanowieniu rezerwatu podejmuje regionalny dyrektor ochrony środowiska.

Prawdą jest, że większość rezerwatów przyrody znajduje się na gruntach zarządzanych przez Lasy Państwowe. Jednak o ich powołaniu decyduje regionalny dyrektor ochrony środowiska (RDOŚ), a Lasy Państwowe – podobnie jak inne podmioty, czyli organizacje pozarządowe, naukowcy czy samorządy – uczestniczą w procesie opiniowania.

Skąd wzięły się wątpliwości?

W debacie publicznej regularnie pojawiają się informacje sugerujące, że to Lasy Państwowe decydują o tworzeniu rezerwatów przyrody lub mogą skutecznie zablokować ich powstanie. W rzeczywistości kompetencje poszczególnych instytucji zostały jednoznacznie określone w ustawie o ochronie przyrody. Warto więc oddzielić rolę organu podejmującego decyzję od roli podmiotów uczestniczących w procedurze ustanawiania tej formy ochrony przyrody.

Kto tworzy rezerwat i decyduje o jego dalszym istnieniu?

Rezerwat ustanawia właściwy regionalny dyrektor ochrony środowiska w drodze zarządzenia stanowiącego akt prawa miejscowego. Kompetencja ta wynika bezpośrednio z ustawy o ochronie przyrody.

Proces najczęściej rozpoczyna się od inicjatywy własnej RDOŚ lub zgłoszenia (przez osobę, stowarzyszenie, instytucję itp.) propozycji objęcia ochroną konkretnego obszaru. Podmiot zgłaszający już na tym etapie powinien dostarczyć dokumentację przyrodniczą. **RDOŚ analizuje zgromadzony materiał i decyduje, czy wszcząć postępowanie związane z utworzeniem nowego rezerwatu. Jeśli decyzja jest pozytywna, to RDOŚ prowadzi wymagane przepisami uzgodnienia i konsultacje.**

W procesie uczestniczą m.in. regionalna rada ochrony przyrody, Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska, jednostki samorządu terytorialnego, organizacje społeczne, środowiska naukowe oraz – jeśli projekt dotyczy gruntów pozostających w zarządzie PGL Lasy Państwowe – właściwe

nadleśnictwo. Opinie tych podmiotów mają charakter doradczy, jednak ostateczną decyzję podejmuje regionalny dyrektor ochrony środowiska.

Jaka jest rola Lasów Państwowych?

Lasy Państwowe nie mają kompetencji do ustanawiania ani likwidowania rezerwatów przyrody. Przede wszystkim przekazują informacje dotyczące zarządzanych gruntów, uczestniczą w konsultacjach oraz opiniują projekty obejmujące tereny pozostające w ich zarządzie. Analogiczne możliwości zgłaszania uwag mają również inne podmioty uczestniczące w postępowaniu.

Ze względu na to, że większość lasów publicznych w Polsce znajduje się w zarządzie Lasów Państwowych, instytucja ta stosunkowo często uczestniczy w procedurach dotyczących tworzenia nowych rezerwatów. Nie oznacza to jednak, że podejmuje decyzję o ich ustanowieniu.

Czy nowe rezerwaty rzeczywiście powstają?

Na przestrzeni lat dynamika tworzenia rezerwatów się zmieniała. Według danych GUS w latach 1952-1999 ustanawiano średnio 26,3 rezerwatu rocznie. Później tempo wyraźnie spadło, szczególnie w latach 2012-2021.

Sytuacja zmieniła się w 2024 r., kiedy to liczba rezerwatów przyrody w Polsce wzrosła z **1523 do 1576**, czyli powołano **53 nowe rezerwaty**. Propozycje ich utworzenia pochodziły zarówno od **nadleśnictw**, jak i z tzw. *shadow list* przygotowanej przez organizacje przyrodnicze. Oba źródła stanowią materiał do analiz prowadzonych przez regionalnych dyrektorów ochrony środowiska. Sama *shadow list* nie ma charakteru aktu prawnego i nie przesądza o utworzeniu rezerwatu. Jednym z impulsów dla przyspieszenia procesu był program „100 rezerwatów na 100-lecie Lasów Państwowych”, w ramach którego nadleśnictwa zgłaszały propozycje nowych rezerwatów do dalszych analiz. Nie była to jednak nowa praktyka – także wcześniej leśnicy inicjowali lub współtworzyli projekty rezerwatów z organizacjami przyrodniczymi i naukowcami. Przykładami są m.in. rezerwat „Strabla”, utworzony z inicjatywy Komitetu Ochrony Orłów we współpracy z Nadleśnictwem Bielsk, projekt rezerwatu Jezioro Wierzchołek przygotowany przez Nadleśnictwo Złotów i Klub Przyrodników czy rezerwat „Bagno Kusowo”, który powstał dzięki uporowi i współpracy szczecineckich leśników i Klubu Przyrodników.

Celem rezerwatu przyrody "Strabla" jest zachowanie kluczowego w skali Doliny Narwi, obszaru lęgów i bytowania rzadkich gatunków drapieżnych ptaków i występujących tam ssaków. Fot. Nadleśnictwo Bielsk

Rezerwat przyrody "Jezioro Wierzchołek" utworzono, by chronić rzadkie torfowisko mechowiskowe oraz naturalne jezioro. Fot. Nadleśnictwo Złotów

Na terenie rezerwatu "Bagno Kusowo" znajduje się doskonale zachowana typowa kopuła torfowa, z bezleśną częścią centralną, pokryta mszarami z wełnianeczką darniową i karłowatą formą sosny zwyczajnej. Fot. Nadleśnictwo Szczecinek

Rezerwaty w statystykach

W 2025 roku na gruntach w zarządzie Lasów Państwowych istniało 1455 rezerwatów przyrody (87,1% rezerwatów przyrody w Polsce) o łącznej powierzchni 143,3 tys. ha (75% powierzchni rezerwatów przyrody w Polsce). Oznacza to, że 1,9% gruntów pozostających w zarządzie Lasów Państwowych stanowią rezerwaty przyrody. Dla pozostałych form własności wskaźnik ten wynosi około 0,2% (ponad dziewięć razy mniej).

Dane te nie wynikają jednak z uprawnień Lasów Państwowych do ustanawiania rezerwatów, lecz z faktu, że zarządzają one większością publicznych terenów leśnych, na których koncentrują się najcenniejsze ekosystemy wymagające tej formy ochrony.

Czym jest rezerwat przyrody i jakie są zasady korzystania z niego?

Rezerwaty przyrody stanowią w Polsce najwyższą, zaraz obok parków narodowych, formę ochrony obszarowej. Zgodnie z ustawą o ochronie przyrody, obejmują one obszary zachowane w stanie naturalnym lub mało zmienionym, unikalne ekosystemy, ostoje i siedliska roślin, zwierząt czy grzybów, które wyróżniają się szczególnymi wartościami przyrodniczymi, naukowymi oraz krajobrazowymi.

Powołanie rezerwatu wiąże się z trwałym wstrzymaniem działalności gospodarczej na chronionym terenie. Obowiązuje tam rygorystyczny katalog zakazów, mający na celu zachowanie równowagi biologicznej. Niedopuszczalne jest m.in. pozyskiwanie czy uszkadzanie roślin, biwakowanie, rozpalanie ognia, płoszenie i chwytanie zwierząt oraz zmiana stosunków wodnych i wydobywanie kopalin. Zakres ograniczeń określa regionalny dyrektor ochrony środowiska (RDOŚ) w planie ochrony rezerwatu lub odrębnym zarządzeniu. W zależności od celu ochrony mogą one dotyczyć m.in. sposobu udostępniania rezerwatu – np. poruszania się wyłącznie po wyznaczonych i oznakowanych szlakach albo możliwości poruszania się po całym jego obszarze.

Kto opiniuje, a kto decyduje?

W procesie powoływania rezerwatów należy rozróżnić udział w procedurze od kompetencji do podjęcia decyzji. Lasy Państwowe, podobnie jak samorządy, organizacje społeczne czy środowiska naukowe, mogą przedstawiać swoje stanowisko i argumenty w toku postępowania administracyjnego. W praktyce regionalny dyrektor ochrony środowiska może uwzględnić zgłoszone uwagi, jeżeli uzna je za zasadne i znajdujące potwierdzenie w zgromadzonym materiale. **Nie oznacza to jednak, że którykolwiek z uczestników postępowania samodzielnie decyduje o ustanowieniu lub odstąpieniu od utworzenia rezerwatu.** Zgodnie z ustawą o ochronie przyrody kompetencja ta należy do właściwego regionalnego dyrektora ochrony środowiska, który podejmuje decyzję po przeprowadzeniu całego postępowania administracyjnego i ocenie wszystkich zgromadzonych dowodów oraz opinii.

[1] Red., *„Jesteśmy daleko od zapowiadanych 20 proc. lasów wyłączonych z wycinek". Przyrodnicy apelują o nowe rezerwaty*, „Odpowiedzialny Inwestor" [online], 2025 [dostęp: 29.06.2026]. https://odpowiedzialny-inwestor.pl/2025/04/04/jestesmy-daleko-zapowiadanych-20-proc-lasow-wylaczonych-wycinek-przyrodnicy-apeluja-o-nowe-rezerwaty

Źródła:

1. Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska, Centralny Rejestr Form Ochrony Przyrody [online], [dostęp: 29.06.2026].
2. Główny Urząd Statystyczny, Ochrona środowiska 2024 [online], Warszawa 2024 [dostęp: 29.06.2026].
3. Państwowa Rada Ochrony Przyrody, Opinia dotycząca dobrych praktyk obejmowania obszarów cennych przyrodniczo ochroną rezerwatową [online], 2025 [dostęp: 29.06.2026].
4. Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe, Sprawozdanie finansowo-gospodarcze za 2025 rok, Dyrekcja Generalna Lasów Państwowych, Warszawa 2026 [online], [dostęp: 29.06.2026].
5. Raport o stanie lasów w Polsce 2024, Ośrodek Rozwojowo-Wdrożeniowy Lasów Państwowych w Bedoniu, Warszawa 2025 [online], [dostęp: 29.06.2026].
6. Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Gdańsku, *Komunikat RDOŚ w związku z doniesieniami medialnymi na temat powoływania nowych rezerwatów z tzw. „shadow list”* [online], 2025 [dostęp: 29.06.2026].
7. Rezerwaty przyrody w Polsce, Wikipedia [online], [dostęp: 29.06.2026].
8. Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz.U. z 2026 r. poz. 13), art. 13 ust. 1 i 3 oraz art. 15.

https://www.lasy.gov.pl/pl/informacje/fact-checking/czy-lasy-panstwowe-decyduja-o-tworzeniu-rezerwatow-fakty-i-mity